

**LOTAR
MATEUS**
i Martin Hojzler

SVE ILI NIŠTA
A U T O B I O G R A F I J A

Preveo s nemačkog
Slobodan Damnjanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Lothar Matthaüs mit Martin Häusler
GANZ ODER GAR NICHT

Copyright © 2012 by Bastei Lübbe GmbH & Co. KG, Köln

Cover photograph © Manfred Esser

Translation Copyright © 2014 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

SVE ILI NIŠTA

SADRŽAJ

GLAVA I – MOJE DRUGO POLUVREME	11
Ovde sam „onaj Lotar“, tamo Veliki Lotar.	13
Srce ide ispred razuma.	15
Želja za mirom	16
Mišljenje drugih	18
 GLAVA II – MOJ ZAVIČAJ, MOJI KORENI	 19
Porodica u Franačkoj	21
Bio sam <i>pumino</i> dete.	23
Bio sam najbolji đak, ali često dobijao batine	26
Poštenje je najbolja politika	27
Odnos prema crkvi.	28
Štedi i radi.	30
Potcenjeni strelac.	34
Gimnazija? Ne hvala!	37
Dekorater iz Hercogenaurauha	39
Oproštaj od zavičaja	41

GLAVA III – MOJ USPON, MOJI TRIJUMFI	45
Novi početak u Menhengladbahu	47
Silvija, Armin, Norbert, Rozi i ja	49
Brz uspon, prvo razočaranje	52
Da li je to specijalni autobus za Magdeburg.	57
Marakana! Maradona!	59
Seks, skat i dve izmene.	60
Zašto više ne pijem uzo	62
Slučaj juda.	64
Prvo Minhen, onda Meksiko	68
Iscliteljske ruke iz Holandije.	71
Nemoralna ponuda	75
Kapiten na stubu srama	77
Prvi oproštaj od Minhena	79
Bremeov transfer i ja.	80
Afera s <i>Bel amijem</i>	81
Carevo poverenje.	82
Cvetaj u sjaju ove sreće	84
Stres sa Holandijom	85
Novi zavičaj Italija i broj deset	86
Slobodan udarac na prvenstvu Italije	89
Potpuna harmonija	90
Favorit u sopstvenoj radnoj sobi	91
Kratak odmor tokom svetskog prvenstva	94
Trenirati može i onaj ko pije	96
Franc čas ljut kao otrov, čas blag kao mleko.	97
Pocepana kopačka i rimska pobeda	100
Zapad + istok = nepobedivi.	104
Na vrhuncu sportske karijere	106
A sad na reklame.	109

GLAVA IV – MOJE POVREDE I MOJA

OPORAVLJANJA	113
San o <i>Real Madridu</i>	115
Propast prvog braka	117
Napad na kuću i druge kriminalne priče	120
Bože moj, prednji ligamenti.	123
Tajna akcija – Minhén	129
Od bogalja do uspešnog povratnika	133
Ah! Rim!	135
Čekanje na podsticaj.	136
A sad ahilova tetiva	140
U šoku.	142
Jednom izgubljena igra više se ne može dobiti	144
Spletka.	146
O saradnicima u štampi i privatnim novinarima	150
Mali izlet na televiziju	153
Berti i prilaz Minhenu	155
Lekarova kći	158
Sreća u Njujorku	161
Jedan za sve, svako za sebe	164
Igre oko oproštajne utakmice	167
Pobuna na Majorki.	172
Igraj dok to ima smisla	174

GLAVA V – MOJ LUTALAČKI TRENERSKI

ŽIVOT	177
Malo od Jupa, malo od Franca	179
Početak u Austriji	182
U Ligi šampiona i nazad	185
Moj treći brak.	193
Mađarska protiv velikana	195
Uzvraćeno čudo iz Berna	199

A ovako rade Turci	202
Moja najveća greška	204
I vezi je došao kraj	210
A tamo je stajao Trapatoni u kratkim pantalonama . . .	212
Treniranje, rat i sinagoga	220
Reč dve, pa polete pesnice.	225
Turizam i meditacije	226
Kakva nevolja od čoveka!	227
Boravak u Las Vegasu	229
Ili si gospođa Mateus ili...	232
Moja su deca patila.	238
Moj život: 4:2	240
Budućnost u zvezdama	243
Ali Bugarima se to ne radi.	244
Ponude iz zavičaja	250
Kraj rasta, povratak vrednosti	254
 Izjava zahvalnosti	 261
O autoru.	263

GLAVA I

MOJE DRUGO POLUVREME

OVDE SAM „ONAJ LOTAR“, TAMO VELIKI LOTAR

Pre nekog vremena našao sam se na jednom srpskom graničnom prelazu. Kroz prozor kola pružio sam pasoš i posmatrao izraz carinikovog lica. On je podigao levu obrvu, sagnuo se da bi mogao bolje da me vidi i na engleskom jeziku rekao: „Gospodine Mateus, ne mogu da vam vratim pasoš.“ Ne može da mi vrati pasoš! Kako, molim?! Skamenio sam se i upitao za razlog. Onda se on nasmejao: „Zato da ne biste mogli da napustite zemlju. Ostanite ovde i pobrinite se za naš fudbal.“

To mi se desilo u stranoj zemlji. A u Nemačkoj bi mi neki najradije oduzeli pasoš da više ne bih mogao da uđem u zemlju.

U Italiji nikoga ne zanima koji auto vozim, da li kao pedesetogodišnjak imam premladu ženu, zašto sam se četiri puta razvodio i zašto svoju veridbu oglašavam na konferenciji za štampu. Tamo nema pakosti, ni zavisti, ni podsmevanja. Svuda nailazim na poštovanje i priznanje.

Čak i danas, dvadeset godina posle uspeha postignutih u milanskom *Interu*, kad god se pojavim na tribinama stadiona „Đuzepe Meaca“, dočeka me aplauz hiljada ljudi. Ova pažnja je prosto neverovatna; isto kao i osećaj da sam i dalje deo te fudbalske porodice. Klub je odavno izmenio svoj sastav, u kancelarijama rade novi ljudi, ali obožavaoci još pamte svog

idola. Oni se sećaju svega što je učinio za njihov tim, svih trenutaka sreće koju im je poklonio. Gde god da se nađem u Italiji – na Siciliji, u Rimu ili Veroni, ili čak među Italijanima u Minhenu – svi me znaju po imenu *Il grande*. Veliki. Ko u Italiji kaže *grande*, taj obično misli „Veliki Lotar“. A ovde u Nemačkoj ja sam „onaj Lotar“. A to je stvarno neobično jer sam, kad je fudbal u pitanju, mnogo više učinio za Nemačku nego za Italiju.

U ovoj knjizi hoću da svima, kako svojim obožavaocima, tako i svim ostalim ljudima za koje sam „onaj Lotar“, ispričam ko sam ja u stvari. Predugo sam novinarima prepuštao da pišu o meni. Novinarima kojima sam se prebrzo poveravao, a koji su moje ime izneli na rđav glas. I tako je nastala određena slika o meni; a ko me stvarno poznaje? Većina je o meni sliku stvorila polazeći od senzacionalističkih napisa, besmislenih anketa i jeftinih poenti. Ali da li je to Lotar Mateus? Da li sam to ja? Hoću da razjasnim, da dopunim i raščistim ono što mi je važno; da odgovorim na pitanje zašto sam onaj koji jesam i šta se krije iza odluka koje su neke ljude okrenule protiv mene.

Naravno, sasvim mi je jasno da sam za svoju sliku u javnosti na prvom mestu odgovoran ja sam. Prečesto sam zaboravljao na to koliko se javnost zanima za mene. Možda sam dozvolio da se u moj privatni život suviše zaviruje; možda sam dao suviše intervju. Ali ne zato što sam želeo da ih dajem, već pre svega zato – što može delovati smešno – što sam učtiv čovek i što sam vaspitan da odgovaram na postavljena pitanja. Možda sam u svojoj borbi za priznanje bio suviše prostodušan, suviše slep i naivan, pa nisam primećivao kad neko želi da iskoristi moju dobrodušnost. To važi za novinare, ali i za ljude u mom okruženju, za one za koje sam mislio da su mi pravi prijatelji. A tek sam kasnije shvatio da su to obični profiteri.

Iz tog iskustva sam mnogo naučio, pa opet ću i u budućnosti možda praviti iste greške. Ne želim da se savijam; hoću da ostanem onaj koji jesam u stvari.

SRCE IDE ISPRED RAZUMA

Ipak, ne mogu sebi da prebacim kako sam u javnim nastupima bio nepošten ili neiskren. Ja sam fanatik poštenja. Ja sam fanatik pravednosti. Ja sam čovek otvorenog srca. A to znači da se u životu rukovodim pre svega srcem mada bih često i sam više voleo da koristim razum. Ali kod mene srce uvek ide ispred razuma.

I mada sam zbog toga doživeo mnogo neprijatnosti, ja i dalje slušam glas svog srca. Zato što se brinem o drugima i hoću da imam poverenje u njih. Zato se ne kajem ni zbog jednog svog braka; jer svi su oni proizašli iz srca. Svi su bili u skladu s mojom devizom – sve ili ništa. Naravno, mogao sam da kažem sebi: „Lotare, pa ti si sasvim lud! Zar da se posle samo četiri meseca poznanstva ženiš? Može li to izaći na dobro?“ Zašto da ne? Sve ili ništa.

Ako se u ovom lažljivom i besmislenom svetu oslanjamo na srce, onda rizikujemo da češće od drugih u svojim nastojanjima doživimo poraz. Da budemo poraženi kako u braku, tako i u fudbalu. A pri tom treba imati na umu da sam svoje privatne poraze preživljavao mnogo ozbiljnije nego poraze na profesionalnom planu. Razvod braka teže mi je pado od propuštene prilike da se osvoji kup.

Ipak, nisam zbog toga promenio svoja životna načela. Nisam ih menjao ni onda kada sam bio svestan da se moje poverenje koristi protiv mene. A u ovoj knjizi pišću i o

sukobima tih vrednosti i principa s pravilima koja važe u fudbalskoj branši, odnosno o njihovoj suprotnosti sa zahtevima nekih od mojih životnih saputnica.

ŽELJA ZA MIROM

Poslednjih godina obuzela me je velika čežnja. Pri tome ne mislim samo na želju da sredim svoj privatni život, da se ponovo oženim, opet postanem otac i nađem mirnu luku. Takođe želim da svoje trenerske sposobnosti konačno pokažem i u svojoj otadžbini. U inostranstvu sam timove koje sam trenirao izveo na put uspeha. Osim sportskih uspeha na državnom prvenstvu i kup-takmičenju, ja sam u Austriji, Srbiji, Izraelu i Mađarskoj uprkos svim negativnim napisima uspeo da iza sebe ostavim čvrste temelje uspešne fudbalske igre. Otkrio sam mnoge talente, koji danas uspešno brane boje svoje zemlje ili igraju u poznatim inostranim klubovima. Mladi u mene imaju puno poverenje i ponašaju se kao da sam im otac. To me čini ponosnim i srećnim. Pri tome mogu i sam mnogo toga da naučim. Kao trener susretao sam se s različitim mentalitetima i razvio u sebi osećaj za pravilno postupanje prema igračima. Takva saznanja posebno su važna u multikulturalnim ekipama. To važi i za Nemačku.

Ipak, ta saznanja još nisam uspeo da primenim u zemlji u kojoj sam s devet godina zaigrao u klupskom dresu, s osamnaest igrao u Prvoj ligi Nemačke, u kojoj sam sa svojim timom sedam puta osvojio državno prvenstvo, a dva puta Kup Savezne Republike Nemačke; u zemlji u kojoj sam postao kako evropski, tako i svetski majstor fudbala.

Ne kažem kako je to nepravda što u Nemačkoj još nisam trenirao nijedan važan tim. Ljudi mi možda ne veruju zato što sam prečesto dolazio u sukob. Možda se plaše prevelike pažnje javnosti usmerene na mene; ili me ne vole zbog priča koje se u javnosti raspredaju o mom privatnom životu. U ovoj ću knjizi ispričati i kako su, uprkos tome, sa mnom mnogi menadžeri i predsednici klubova vodili pregovore i kako je dolazilo do toga da svi pregovori u poslednjem trenutku padnu u vodu.

Međutim, svoju veliku želju sam ostavio po strani. Između ostalog i zato što mislim da Bundesliga u ovom trenutku nije spremna za veće eksperimente. Imam osećaj da se sve vrti oko dvadeset i pet trenera. Kad jedan ispadne iz igre, na njegovo mesto odmah dolazi neko drugo staro lice. Ljudi se oslanjaju na trenere koje poznaju. Bez obzira što su neki od njih sasvim prosečni ili potpuno bezuspešni. Porazi i uspesi ovde kao da se uopšte ne uzimaju u obzir. Mihael Skibe je zbog neuspešnog rada u Frankfurtu dobio otkaz, ali je već posle pet meseci dobio posao u *Herta Berlinu*, i tamo je opstao samo šest sedmica. Posle njega, došao je Oto Rehaegel, sedamdesetogodišnjak, koji uprkos ranijim zaslugama nije u stanju da ostvari neki veći uspeh. To su primeri personalne politike koja se vodi u poslu koji donosi milione; primeri koji izazivaju nezadovoljstvo ne samo među igračima već i među mnogim njihovim navijačima. Od novih ljudi i drugih lica, od harizmatičnih trenera fudbal može samo da ima koristi. Ako se stalno oslanjamo samo na poznata lica, ne možemo očekivati neke značajnije promene.

Zbog ovih razloga ja se nisam u potpunosti odrekao svoje želje, samo sam je na trenutak ostavio po strani da se ne bi našla na putu moje sreće.

MIŠLJENJE DRUGIH

Naravno, i ja imam pravo na pretpostavku. Zato mislim da bih, da sam svoju karijeru završio u Minhenu, danas bio trener *Bajerna*. Ipak, ja ne spadam u one koji su preterano okrenuti ka prošlosti i koji pate zbog nje. Uspesi mi nikad nisu udarali u glavu. Ali nikad nisam suviše tugovao zbog poraza i pogrešnih odluka.

Moja trenerska karijera dosad nije tekla onako kako sam želeo, ali zbog toga se neću, poput mnogih današnjih Nemaca, predavati i kukati na sav glas. Imam svoj život, svoje prijatelje; zdrav sam, imam određenu sigurnost i pre svega imam svoju slobodu. I dok ne dobijem neki trenerski posao, uživaću u toj slobodi. U slobodi koju Karl Hajnc Rumenige možda nema jer svakog dana mora da odlazi na posao i seda za svoj radni sto. Zato se ne ljutim kada Karl Hajnc izjavi kako drugo poluvreme života Lotara Mateusa ne protiče u pozitivnom duhu. Ta vrsta komentara mi više ne smeta jer znam da se sve menja i da će doći drukčija vremena.

Uvek sam bio zadovoljan onim što imam. Kao dekorater i stručnjak za enterijer, bio sam sasvim srećan. Da sam tome težio, danas bih možda imao topli dom i možda ne bih iza sebe imao četiri neuspešna braka. Možda ne bih morao da se stalno selim i pakujem kofere. S druge strane, mnogo toga ne bih doživeo, ne bih proživeo veličanstvene trenutke i ne bih imao ni vredne susrete, ni poučne neuspehe.

GLAVA II

MOJ ZAVIČAJ, MOJI KORENI

PORODICA U FRANAČKOJ

Ja sam radničko dete. Smisao života mojih roditelja sastojao se u svakodnevnom, teškom i poštenom radu. Kad se osvrnem na svoje detinjstvo, u njemu uvek svoje roditelje vidim kako vredno rade. Njima niko ništa nije poklonio. Tako sam i ja naučio da mi, ako ne budem radio, ništa neće biti poklonjeno.

Moj otac Hajnc rodio se u Šleziji. O svom zavičaju nije nikad mnogo govorio. A kad ga je i pominjao, uglavnom je pričao o tome kako je iz njega pobjegao. O tome kako je devedočlana porodica morala da napusti svoj dom u Tribelu jer se „Rus približavao“. Tribel leži tri kilometra istočno od Najsja, a danas se zove Tšebjel. Moj deda je bio kolar i imao sopstvenu radnju u gradiću od oko dvanaest hiljada stanovnika. U mladosti više se puta selio i konačno se skrasio u tom mestu.

Kada se približio kraj Drugog svetskog rata i kada su početkom februara 1945. vesti na radiju postale alarmantne, svi su želeli da pobjegnu što je moguće dalje. Bilo je suviše ljudi da bi svi pravovremeno mogli pobeći na sigurnije mesto. Ipak, jedno veče, kada su u kuću roditelja moga oca došli nemački vojnici, pružila se prilika da cela porodica vojnim kamionom već sutradan krene ka Hojersverdi. Odatle je izbeglička kolona krenula dalje na zapad. Otac nikad nije zaboravio datum kada je njegova porodica zauvek napustila

svoj zavičaj; bilo je to 15. februara 1945. Članovi porodice su obukli onoliko odela koliko su mogli, sve što su mogli, potrpali su u nekoliko kofera i krenuli na put u nepoznato. Porodica Mateus je s još četrnaest izbeglica tri dana i tri noći putovala u teretnom vagonu dok konačno nije stigla u svoj novi zavičaj. Nisu znali kuda ih vode. To je mogla biti Istočna Frizija ili Rajnska oblast. Ipak, njihovo novo prebivalište nalazilo se u Franačkoj. Na železničkoj stanici u Erlangenu porodica je podeljena i poslana u sve delove te oblasti. Moja porodica je dospela u Hefen, malo mesto zapadno od Hercogenaauraha. A tamo ih nisu primili raširenih ruku.

Moj otac, koji je tada imao četrnaest godina, bio je najstarije dete u porodici. Od malih nogu bio je naviknut na teškoće i naporan rad. Tokom bežanije njegov zadatak je bio da na usputnim stanicama iskače iz vagona i kupuje bilo šta čime bi porodica mogla da utoli glad. „Slobodu“, govorio je moj otac, „neku veliku slobodu nikada nismo imali.“ Mada je voleo – kako se tada govorilo – telesne vežbe, i mada je postizao lepe sportske uspehe i sasvim dobro igrao fudbal, zbog čega je želeo da postane učitelj sporta, on se ipak opredelio da krene stopama svog oca. Godine 1949. u pogonu svog oca završio je stolarski zanat. Tako je nastavio zanatsku tradiciju, kojoj sam se kasnije i ja priključio.

Iste godine on je upoznao moju majku. „Sasvim slučajno“, i danas kaže. To upoznavanje desilo se prilikom božićne svečanosti fudbalskog kluba *Hercogenaaurah*, koja se održavala u gostionici *Kod belog pevca*. Katarina, moja majka, tada je, isto kao i on, imala osamnaest godina. Ona nije bila izbeglica, bila je starosedelac. Njen otac, trgovac hidrauličnim uređajima, poslan je na Ruski front, s kog se nikad nije vratio. Mada je njegova žena, moja baba, do kraja života čekala da se on vrati, ipak je

pristala da ga proglase mrtvim i tako sebi osigura određenu udovičku penziju. Inače, umrla je još 1954. godine. Dve godine kasnije moji roditelji su stupili u brak. Ipak, to je bio mešoviti katoličko-protestantski brak, na koji se u konzervativnoj i katoličkoj Bavarskoj nije povoljno gledalo. Zbog toga sam ja posle nekoliko godina bio kršten u katoličkoj crkvi.

Godine 1960. moj otac se zaposlio u *Pumi* kao domar. Mada je po struci bio stolar, ubrzo je postao devojka za sve: menjao je sijalice, popravljao ono što je trebalo popraviti, kupovao užinu pretpostavljenima i uvek bio tamo gde se to tražilo od njega. Za čoveka koji je imao toliko mnogo obaveza, bilo je idealno što je našao stan u neposrednoj blizini firme. U Vircburger štrase 11. Od kuće do posla stizao je za minut.

Osim što je vodila brigu o celom domaćinstvu, što je svako jutro već u pola pet ocu pripremala doručak, moja majka je za *Pumu* kod kuće radila na mašini za prošivanje patika. Redovno je dobijala kutije sa delovima kopački, koje je spajala u celinu. Sasvim je moguće da sam nosio kopačke koje je moja majka sklapala.

BIO SAM PUMINO DETE

Moj otac je toliko mnogo radio da onog 21. marta 1961, kada sam se u 15.20 rodio, nije bio kod kuće. Moju majku je u porodilište u Erlangenu odvezao naš kućni lekar.

Rastao sam uz brata koji je bio četiri godine stariji i bar za dve glave viši od mene. Moj brat Wolfgang takođe je voleo fudbal. Šutirali smo sve što nam je dolazilo pod nogu. Dobro smo se slagali; tome nije smetala činjenica da sam morao da nosim njegove stare stvari i da koristim bicikl koji je on

prerastao. Wolfgang se nikad prema meni nije ponašao kao prema malom bratu. Ipak, ja sam se uvek merio s njim. Hteo sam svima da pokažem kako sam mu ravan. Ubeđen sam kako me je *jedan na jedan* u dvorištu i stalno rvanje s njim u spavaćoj sobi naučilo da se bez straha upuštam u borbu i s onima koji su bili jači od mene.

Moglo bi se reći da je u tom dvorištu rođena moja kasnija fudbalska veština. Tamo gde danas stoji porodična kuća s popločanom nastrešnicom za kola, tamo je nekad bila samo nabijena zemlja, na kojoj smo brat i ja neumorno vodili fudbalske dvoboje. Teren se nalazio između leja s povrćem, a šipku za tresenje tepiha koristili smo kao gol. Kad brat nije bio sa mnom, onda je taj partner bio zid koji je naše dvorište delio od komšijskog. Možda sam još tada naučio da precizno šutiram, da ne pucam preko gola i da prilikom izvođenja slobodnog udarca ne šaljem loptu nebu pod oblake. Jer ako šutnem previsoko, lopta pogađa direktno u prozorsko okno bakine kuće, koja se nalazila s one strane zida. „Ne šutiraj izvan dvorišta!“, grdio me je otac, koji ne samo što je morao da kupi novo prozorsko okno već je morao i da ga namešta.

Stara kuća još postoji. Živeli smo na prvom spratu u stanu od sedamdeset kvadrata, do kog se dolazilo preko čistih drvenih stepenica, koje su uvek škripale. Desno od hodnika nalazila se velika kuhinja, u kojoj smo se i umivali. Za ono doba to nije bilo ništa neobično. Toalet i kupatilo nalazili su se u prizemlju i koristile su ih četiri porodice. Stoga smo ponekad morali da ispred toaleta čekamo na red. Kupali smo se samo subotom, kada je svaka porodica mogla samo jedan sat da koristi toplu vodu. Brat i ja smo dobijali po deset minuta. Pena za kupanje nije postojala, a igranje i opuštanje u toploj vodi nije dolazilo u obzir.

Pored kuhinje nalazila se dnevna soba, a iz nje se ulazilo u dve spavaće sobe: jedna za nas dvojicu, a druga za roditelje. Dečja soba je bila oskudno nameštena i podsećala je na kasarnu ili omladinski kamp. Drveni krevet na sprat, dva ormara – i to je bilo sve. Domaće zadatke radili smo na kuhinjskom stolu. Na zidovima smo brat i ja kačili postere *Borusije*, *Menhengladbaha*, *Bertija Fogtsa* i *Gintera Necera*. Postere smo dobili od oca jer je *Puma* bila snabdevač *Menhengladbaha*. Minhenski *Bajern* nas nije zanimao: za njega je bio zadužen *Adidas*.

Puma i *Adidas* su nastali u istoj obučarskoj porodici iz Hercogenaurahera. Dvadesetih godina prošlog veka, dva brata, Adolf i Rudolf Dasler, zajednički su osnovali fabriku obuće, a onda su se razišli, bolje rečeno – smrtno zavadili. Godine 1948. krenuli su svako svojim putem. Adolf (kasnije njegov sin Horst), izgradio je *Adidas* imperiju, a Rudolf (kasnije njegov sin Armin) osnovao je *Puma* imperiju. Postali su ljuti konkurenti, u toj meri da su kontakti između ove dve porodice gotovo potpuno prekinuti. Njihovo međusobno neprijateljstvo ni za koga nije bilo tajna; govorilo se o raznim podvalama, pa čak i o međusobnom potkazivanju za vreme nacionalsocijalizma.

Pošto su moji roditelji radili u *Pumi* i stanovali u neposrednoj blizini fabrike, ja sam ubrzo osim sina bračnog para Mateus postao i *Pumino* dete. Bio sam čak neka vrsta maskote. Od svoje treće godine motao sam se oko firme i lično poznavao svih njenih trista sedamdeset radnika. I s gazdom, Rudolfom Daslerom, brzo sam sklopio pravo prijateljstvo. Dasler je znao šta hoće; prema saradnicima je bio strog, ali se istovremeno i očinski odnosio prema njima. Svakog dana sam odlazio u njegovu kancelariju i tamo odlepljivao marke s pisama, koja su mu stizala sa svih strana sveta. Od njega se širio prijatan miris duvana, koji je voleo iznad svega. Odlazio sam s njim na obalu Altmila, gde smo lovili štuke dugačke i

po osamdeset santimetara. Bili smo kao deda i unuk. Dasler me je toliko zavoleo da mi je povremeno poklanjao trenerke, kopačke i lopte, a početak karijere u *Menhengladbahu* pratio jednim izuzetno skupim poklonom.

BIO SAM NAJBOLJI ĐAK, ALI ČESTO DOBIJAO BATINE

Oca sam uglavnom viđao za vreme večere. Dolazio je iscrpljen s posla, na kome je ne samo trpeo pritisak već je i sam sebe pritiskao. Mislim da nikad nije umeo da se opusti. Zbog toga su njegova nervoza i napetost prelazili na celu porodicu. Da li smo se ponekad i smejali? Svakako da jesmo, ali ja toga ne mogu da se setim. Opušteni svakako nismo bili, jer je radni dan bio isuviše stresan. Tokom obeda nismo pričali ni o važnim stvarima, ni o prošlosti porodice, a nismo ni načinjali političke teme, mada se u to doba mnogo pričalo o politici. Pričali smo o svakodnevnim problemima, o radu, o školi, o jelu i sličnim stvarima. A meni je od svega bilo najvažnije da izađem napolje i s drugarima igram fudbal. Otkako znam za sebe, svaki slobodan minut koristio sam za igru loptom. Ponekad sam za vežbanje koristio zid, ponekad igrao s bratom, a ponekad s decom iz susedstva po poljančetu jurio za loptom.

Najveća kazna za mene je bila zabrana izlaska iz kuće. Više sam voleo da varjačom ili prutom, koji je uvek stajao u kuhinji, dobijem po turu, ili da popijem nekoliko šamara, nego da dan ili dva provedem u kućnom zatvoru. A to se dešavalo onda kada sam s bratom tajno pušio, kada sam kasno dolazio kući ili kada nisam, kao što sam prethodno obećao, odlazio

u crkvu na službu božju. Ipak, ako me neko pita: imao sam srećno detinjstvo – slobodno detinjstvo.

Roditelji su bili brižni, ali strogi. Nisam ih se bojao, samo sam prema njima osećao veliko poštovanje. Atmosfera u kući je bila gruba, ali ispunjena brigom i ljubavlju. Pošto su oboje naporno radili, nisu imali vremena da kontrolišu moje domaće zadatke. Prepustili su nas same sebi, ali su od nas tražili dobre ocene.

Dok sam išao u osnovnu školu, nisu imali razloga za brigu. Bio sam jedan od najboljih učenika u razredu, uvek vredan i pažljiv na času. Nisam se isticao samo u sportu, prednjačio sam u svemu. Voleo sam školu, imao dobre ocene i svako popodne marljivo radio domaće zadatke. Voleo sam da baratah brojkama, matematika je u meni izazivala divljenje. I dan-danas je isto. Nije mi potreban digitron da pomnožim dva broja ili da jednu cifru oduzmem od druge. Umem da razlikujem bruto od neto prihoda i da napamet izračunam koliki porez treba da platim. To mi je pomagalo i da brzo izračunam i vratim kusur kad sam radio u *Puminoj* kantini, gde sam zamenjivao oca prilikom prodaje..

POŠTENJE JE NAJBOLJA POLITIKA

Moji roditelji nisu gubili vreme na životne devize ili mudre izreke; mnogo toga su ostavili neizrečeno. Ipak, ako razmišljam o načelima kojima su se rukovodili, onda mi na pamet padaju sledeće izreke:

Čovek mora biti pošten!

Moramo pomagati jedni drugima!

Moramo gledati unapred!

Da, ovi principi su postali norme mog poštovanja; oni su me oblikovali.

Otac je uvek otvoreno i pošteno govorio šta misli i to mu se poštenje više puta obilo o glavu. Mislim da na poslu nisu svi bili prijateljski raspoloženi prema njemu. Jer on je otvoreno i jasno izricao svoje mišljenje. S druge strane, uvek je bio spreman da pomogne onima koji su imali neke probleme.

I ja sam takav. Uvek sam išao pravim i poštenim putem, pa to očekujem i od svojih bližnjih. Kad je neko prema meni pošten i korektan, spreman sam da sve učinim za njega, bez obzira šta se događalo u prošlosti. U stanju sam da oprostim i protivnicima pružim ruku pomirenja.

S druge strane, svestan sam da poštenje nije uvek najbolje sredstvo za napredovanje u životu. Često sam zbog poštenja i toga što sam suviše pošten, u životu imao ozbiljne smetnje. Ipak, radije ću biti pošten i mirno spavati nego da, poput mnogih, podmuklo postupam i da do uspeha dolazim preko leševa.

ODNOS PREMA CRKVI

Mada je u našem stanu na zidu uvek visilo raspeće, roditelji nisu bili preterano religiozni i nisu svake nedelje odlazili u crkvu. Umesto toga tamo su slali mene i brata. Pri tome nisu mnogo objašnjavali, jednostavno bi naredili: „U nedelju u deset sati idete u crkvu!“ I kraj priče. Morali bismo da se udesimo, da obučemo belu košulju, sivo odelo i žutu kravatu i da obujemo crne, očišćene cipele. Zatim bi nam davali sitninu da je posle službe stavimo na tas. Ali nama, deci, crkva nije mnogo značila. Zato smo sitninu trošili na automatu za žvakaće gume, a umesto u crkvu išli smo da igramo fudbal.

Da bismo to prikriili, posle fudbala smo vodom čistili isklanjane cipele. Ipak, ova prevara nam nije svaki put uspevala.

Ne mogu da se setim da smo nas četvoro ikada zajedno išli u crkvu, čak ni za Božić. Čak smo i na taj dan u crkvu išli samo brat i ja. A nas dvojica smo često umesto na večernju službu odlazili u obližnju piceriju.

Neko bi mogao da pomisli kako su nas roditelji slali u crkvu u nadi da će verske pouke i sila božja izvršiti pozitivno dejstvo na nas dvojicu. Ne, stvari su bile mnogo banalnije. Moja majka je jednostavno htela da na miru sprema nedeljni ručak. Ona je uvek sama spremala jelo i nikad nije u obližnjoj samoposluzi kupovala gotovu hranu. Nedeljom je ona već od osam sati počinjala da ljušti krompir za knedle. A otac joj je u tome pomagao.

Naravno, kao dečak i mladić, i ja sam učestvovao u verskim obredima. Kad je trebalo, ustajao sam, kad je trebalo, padao sam na kolena; onda sedao, ustajao, padao na kolena... I tako tokom čitave službe. Ali sve sam to radio čisto mehanički. Mislim da svako za sebe mora da odluči šta će iz službe božje usvojiti i prihvatiti. Sve što se dešavalo u crkvi mene je ostavljalo hladnog i nije u meni budilo ni želju ni potrebu da sledeće nedelje ponovo odem u crkvu. Propovedi su bile suviše apstraktne. Prvo, nisam bio u stanju da razumem sve teološke nijanse i aluzije; i drugo, roditelji me nisu pripremili za ovu vrstu poruka. Ni kasnije, kada sam sazeo i bio u stanju da shvatim ono što sveštenici pričaju, nisam imao potrebu da odlazim u crkvu.

Ipak, do dana današnjeg sačuvao sam uverenje da postoji Neko ko vodi računa o meni i da je u tome još bolji ako verujem u Njega. Najzad, mi ne znamo šta je prava istina. Ja lično verujem da neko uređuje moj život, da me prati na životnom putu. Ne molim se, ali često razmišljam o Njemu.

Da li On stvarno postoji? Da li me posmatra, brine li se o meni? Naravno, ja ga prizivam u pomoć kad nešto želim ili se nečemu nadam.

Poslednjih godina često mu pristupam s pitanjima kao što su: Ko si Ti? Zašto mi nisi pomogao? Zašto si me ostavio na cedilu? Zašto se desilo ono što nisam planirao da se desi? Kad na Badnje večer sedim u kući i radosno odgovaram na pozive i SMS poruke svojih prijatelja i rođaka, ja tragam za odgovorima na mnoga pitanja. Zašto sam opet sam umesto da zajedno s porodicom slavim Božić? Ali odgovora nema. Možda mi je dragi Bog pomogao da se, brže nego što je to uobičajeno, oporavim od povreda – kako sportskih tako i duševnih.

ŠTEDI I RADI

Kad sam imao deset godina, u mom životu se desila važna stvar. Roditelji su sagradili svoju prvu kuću. Oboje su pripadali generaciji koja je morala da podnese velike muke i oskudicu i koja je davala sve od sebe da svom životu ponovo vrati izgubljenu sigurnost. U to vreme sve je bilo podređeno zidanju kuće. I mi, deca, morali smo da pomognemo. Naš zadatak nije bio samo da zidarima i majstorima donosimo pivo; morali smo takođe da nosimo kamenje za temelj i teške džakove s cementom. Subotom smo ustajali u šest sati i odmah se bacali na rad. Mnoge poslove smo sami radili i tako štedeli novac. Zidanje je trajalo godinu i po dana; bilo je to teško vreme. Kuća je podignuta na rubu Hercogenaurauha i bila je udaljena oko kilometar i po od fabrike u kojoj je radio moj otac. Roditelji i danas tamo žive – i to tako kao da se od 1971. nije ništa promenilo.

Sve što su zaradili, moji roditelji su uložili u tu kuću. Odricanje se podrazumevalo. Dok su se druga deca s raspusta vraćala pocrnela od sunca, brat i ja ni jedan jedini put nismo išli na odmor. Najudaljenije mesto do koga su moji roditelji putovali bio je Nojšvajnstajn. Dok su mi drugovi pričali o svojim doživljajima s odmora, u meni se budila želja da i ja nešto slično doživim. Pitao sam se zašto i ja ne idem na kampovanje. Ali to finansijski jednostavno nije bilo moguće. Prvo su moji roditelji štedeli za kuću, a onda kad su je sazdali, morali su da vraćaju dugove. Ali osim toga, oni nisu želeli da putuju. Najbolje su se osećali u svojoj kući. Na prvom mestu bio im je sređen život i tome su do dana današnjeg ostali verni. Kao dete nisam kukao zato što nigde ne izlazim iz Hercogenaurationa. Vaspitan sam da prihvatim ono što ne mogu da promenim.

Otac nas nikada nije izveo u kafanu; uvek smo se ograničavali na ono što je najnužnije. Mada je to bilo doba oskudice, mi nikada nismo bili gladni. Ali roditelji su vodili računa o svakoj pari. Zbog toga nikada nisam išao kod frizera. Umesto toga u kuću je dolazio Đovani, Italijan koji je umeo da barata makazama. Bio je zaposlen u *Pumi*, a šišanje mu je bila dopunska delatnost. Čim se on najavi da će doći, ja sam hvatao tutanj. Koje dete voli da se šiša? Bila je to prava borba.

I danas moji roditelji deo penzije ostavljaju na stranu. Nikad se ne zna. Zbog takve štedljivosti mi smo se hranili iz sopstvenog vrta. Gajili smo paradajz, jagode, pasulj, crveni kupus, ondivije. Sve što su sami mogli da uzgajaju, moji su roditelji uzgajali. Osim toga, gajili su i pitome zečeve. Brat ili ja obično bismo subotom dobijali zadatak da jednu od tih životinja odnesemo ujaku Hajneru. Tada smo zeca stavljali u kožnu torbu, pazeći da mu glava viri napolje da bi mogao da diše, i biciklom odlazili kod maminog rođaka, ujka Hajnera.

I zecu bi tamo bio kraj. Hajner bi ga prvo udarcem u glavu onesvešćivao, zatim ga klao, skidao mu krzno i sekao ga na komade. Kad smo dolazili kući, meso zaklanog zeca još bi bilo toplo. Mada je majka dalje sama pripremala jelo, roditelji ipak nisu bili u stanju da za nedeljni ručak sami zakolju zeca.

Ponosim se svojim roditeljima. Time ne mislim samo na činjenicu da već šezdeset godina žive u skladnom braku, koji prevazilazi sve moje dosadašnje bračne veze, već i da su tokom života izgradili dve kuće (jednu su napravili za mog brata). I uspeali da uštede izvesnu sumu. Moji roditelji ne traže više od ove sigurnosti. Oni nikad nisu želeli da imaju sve što imaju drugi ljudi; nikad se nisu upoređivali ili merili s drugima. Usredsređivali su se samo na svoj život, a zavist ih nikada nije mučila. S malo para postigli su velike stvari i pored toga vodili računa o porodici. Divim im se zbog načina na koji su uredili svoj život. I onda kada su s nama grubo postupali, brat i ja smo osećali ljubav koju gaje prema nama. Dali su mi onoliko nežnosti koliko su mogli. Uz njih sam se uvek osećao zaštićeno. To zaslužuje veliko priznanje i zahvalnost.

Od roditelja sam takođe naučio da se ophodim s novcem i da ga stičem upornim i disciplinovanim radom. Kad sam bio dete, džeparac se menjao s uzrastom; svake godine dobijao sam po deset pfeninga više. Posle desete godine svake sedmice dobijao sam po jednu marku. Ne znam koliko su druga deca dobijala, ali se meni taj džeparac činio premali. Zato sam uvek radio. Petkom i subotom raznosio sam nedeljnike, modne časopise i te-ve revije, kao što su *Gong*, *Fir Zi*, *Burda*. Osamdeset pretplatnika iz Hercongenu uvek su, bez obzira na vremenske prilike, mogli da se oslone na mene.

Preko letnjeg raspusta radio sam u *Pumi*, gde sam, sređujući magacin, sortirajući kutije s patikama i prikupljajući dostavnice, zarađivao od osamsto do hiljadu maraka mesečno.

Pored sveg rada ostajalo je vremena i za druge vidove porodičnog života. Ponekad smo svi četvoro odlazili u šetnju. Ali to ne smemo upoređivati s današnjim stanjem stvari, u kome se članovi porodice druže i čitave vikende provode zajedno u opuštenoj zabavi. Tog u mojoj porodici gotovo da nije bilo. Naše obaveze i vremenski raspored nisu dozvoljavali da satima budemo jedni s drugima. Što se mene tiče, kraj nedelje bio je posvećen mom omiljenom hobijskom sportu. Nisam igrao samo fudbal. Oprobao sam se i u stonom tenisu, rukometu i lakoj atletici; s četrnaest godina sto metara sam pretrčavao za 11,2 sekunde. Sve se to odigravalo u klubu i oduzimalo mi je dosta vremena. U drugim sportskim disciplinama uvek sam želeo da otkrijem nešto novo.

Retko sam sedeo kod kuće dosađujući se, gledajući televiziju, prelistavajući novine ili čitajući neku knjigu. Na polici sam imao nekoliko knjiga o fudbalu – o Francu Bekenbaueru, Uveu Zeleru i legendarnim Svetskim prvenstvima; osim njih imao sam i nekoliko knjiga Karla Maja s opisima Vinetuo-vih pustolovina, kao i stripove poput *Fiksa i Foksija*, *Mikija Mause* i *Paje Patke*. Ovaj izbor pokazuje da nikad nisam preterano uživao u čitanju knjiga. Nikad nisam ni zavirio u neko Geteovo ili Šilerovo delo. Na noćnom stočiću kraj uzglavlja nikad nisam držao knjigu. U najboljem slučaju pre spavanja pogledam nekoliko strana s video-teksta.

Svetsko prvenstvo održano u Francuskoj 1970. predstavlja prvi veliki fudbalski događaj koga se sećam. Još pamtim četvrtfinale u Lionu, kad je Nemačka s 3:2 pobedila Englesku. Ili polufinale protiv Italije, kada je Franc Bekenbauer slomio ruku. U takvim prilikama čitava porodica se okupljala i uz

slano pecivo netremice zurila u televizor. Slično se dešavalo kad su na programu bili *Sportski pregled*, *Sportski studio*, serije kao što su *Dalas* i *Denver* i zabavni programi tipa *Tri puta devet*, *Na pokretnoj traci*, *Dali Dali*.

Bilo je doba kada sam s roditeljima na televiziji gledao *Hit paradu*. Ipak, kada je reč o muzici, brzo smo se razišli. Na bavorskoj televiziji svake subote je bila nemačka parada šlagera: Mihael Holm, Bernd Kliver, Udo Jirgens, Peter Aleksander bili su stalni gosti na toj paradi. Hajntje je bio omiljeni pevač moje majke. Međutim, internacionalna muzika, engleske pesme, nisu bile po ukusu mojih roditelja. Da bih čuo *Juraja Hip*, *Dip parpl* ili *Roling stounse*, morao sam da idem u diskoteku. Tek kasnije, kad sam se preselio u Mehengladbah, nabavio sam svoj prvi stereo-uređaj i počeo da kupujem ploče Elvisa, *Bitlsa*, grupe *Svit* i Santane. Oni su i danas sa mnom.

POTCENJENI STRELAC

Na moj život u to doba nije uticalo samo zidanje kuće. Strast za fudbalom u meni je svakim danom bivala sve veća i veća. Možda je to bio prikriven oblik želje da se od kuće otisnem u beli svet. Budući da u Hercogenaurationu nije bilo ulice ni poljančeta na kome nisam jurio za loptom, već sam s devet godina postao član FK *Hercogenaurationa*, kluba čiji je sponzor bila *Puma*. Na svojoj prvoj utakmici postigao sam i prve golove. Igrajući protiv juniorske selekcije arhirivala *FSD Hercogenaurationa*, koji je opremao *Adidas*, postigao sam tri gola i omogućio da pobedimo s 3:2. Budući da sam bio tako dobar, smeo sam da budem rezerva prvog tima juniora i na